

Heptacodium miconioides verdient meer toepassing

Het is intussen 35 jaar geleden dat deze bijzondere heester, die de omslag van *Arbor Vitae* siert, in de westerse wereld werd geïntroduceerd. Een herfstbloei en daarna nog een kleurige vruchtdracht het leek genoeg voor een topper. De doorbraak laat nog op zich wachten.

In 1907 vond de bekende plantenjager Ernest Wilson in juli op de Xsingshan in de Chinese provincie Hubei een zeldzame heester en verzamelde materiaal in knop. In oktober keerde hij terug en voegde één schamel vruchtje toe aan zijn verzamelnummer 2232. Op basis van dit herbariummateriaal publiceerde Alfred Rehder, curator van het herbarium van het Arnold Arboretum, in 1916 in *Plantae Wilsonianae* (vol. II) het nieuwe geslacht *Heptacodium* met de soort *H. miconioides*. Ondanks het vrij povere materiaal maakte Rehder een zeer lange beschrijving met alle kenmerken van een diepgaande studie. Bij het bestuderen van de bloeiwijze in knop maakte hij een vergissing. Hij dacht dat de kransen van zes bloemen eindigden in een topbloem. Deze veronderstelde zevende bloem vormde de basis van de naam *Heptacodium*. Als hij beseft had dat dit het asje was en geen topbloem had hij mogelijk het geslacht *Hexacodium* genoemd. De soortnaam *miconioides* baseerde hij op de gelijkenis van de bloeiwijze met die van het geslacht *Miconia* van de familie van de Melastomataceae. Wilson kon de plant dus niet introduceren in de cultuur. Het ene vruchtje kwam niet verder

dan het herbarium. Ook in de dendrologische handboeken bleef het geslacht onvermeld.

In 1952 werd in het *Kew Bulletin* door Henry Kennett Airy Shaw, taxonoom in het Kew Herbarium, een 2^e soort gepubliceerd: *H. jasminoides*. Dit gebeurde op basis van herbariummateriaal, door William Hancock verzameld in de Chinese provincie Zhejiang, dat jarenlang lag opgeborgen bij dat van het geslacht *Jasminum* met een vraagteken. Het geslacht *Heptacodium* bleef obscuur tot 1980 toen de Amerikaanse leden van de Sino-American China Expedition (SABE) als afsluiting van hun verzamelreis in West-China op 1 november de Botanische Tuin van Hanchow bezochten. Ze troffen daar een struik van het geslacht aan in volle vrucht en mochten er van plukken. De struik bleek afkomstig van de plek waar eerder het materiaal van *H. jasminoides* was verzameld. Het betrof één van de twee exemplaren die daar stonden. De zaden werden opgekweekt in diverse Amerikaanse arboreta. In 1981 bood de Botanische Tuin van Hanchow de zaden ook aan in haar *Index Seminum*. Het is onduidelijk of hiervan behalve in de VS ook

planten zijn gekweekt buiten China. In de VS ging dat kweken voorspoedig, vooral in het National en het Arnold Arboretum. Ook van stek waren ze gemakkelijk te vermeerderen. Dit maakte verspreiding naar diverse botanische tuinen en kwekers mogelijk. Bij een bezoek aan het National Arboretum in 1983 kreeg Lou Ilsink van Darthuizer Boomkwekerijen een vijftal plantjes mee. In 1988 kreeg Dick van Hoey Smith van Trompenburg Tuinen & Arboretum, na een lezing in het Arnold Arboretum, een flinke plant in pot mee. Ten onrechte dacht hij dat hij de primeur had. Erg blij was hij eerst niet want het betekende nogal gesjouw om hem thuis te krijgen. Lou Ilsink was ook niet erg enthousiast. Hij had geen idee wat voor planten het waren en kon er ook nergens iets over vinden. Ik kon het voor hem achterhalen en als dank kreeg ik in 1985 één van de planten voor het Von Gimborn Arboretum. Vanwege de zeldzaamheid waren we daar zo voorzichtig mee dat hij vanaf de kwekerij in een stil hoekje van het arboretum werd geplant. Ook de Wageningse

Botanische Tuinen kregen in de herfst van 1986 van Ilsink een plant, die verder geen speciale aandacht kreeg. Bij een bezoek van Ilsink in juli enkele jaren later aan de Tuinen meldde beheerder Onno Wijnands enthousiast dat de *Heptacodium* in bloei stond. Het bleek dat Onno een andere plant voor een *Heptacodium* hield! In latere jaren stond de struik in botanische tuin 'De Dreijen' op een zeer prominente plaats vlak bij het gebouw en trok ze jarenlang in september veel belangstelling tijdens de Dendrologendag.

Tot 1990 bleef de plant bekend als *H. jasminoides*. In dat jaar nog met die naam door Allen Coombes beschreven en afgebeeld in *Curtis Botanical Magazine*. In *Flora of China* werd het na vergelijking van het herbariummateriaal door Jia-ki Hu *H. miconioides*. Deze naam werd daarna snel opgepakt.

Heptacodium miconioides, bloeiwijze: kransen van zes witte bloemen

Foto: Ineke Vink

Van meet af aan was dus duidelijk dat het een zeldzame plant betrof. Het gaat op de natuurlijke groeiplaatsen in de Chinese provincie Anhui en Zhejiang om een beperkt aantal kleine populaties. De *IUCN Red List of Endangered Plants* vermeldt de soort als 'vulnerable', maar ook 'needs updating'. Chinese onderzoek toonde aan dat de teruggang vooral te maken heeft met de reproductie. Op sommige standplaatsen produceren de struiken weinig fertiele zaden. Nergens wordt overigens over de zaadkieming iets vermeld. De zaden kiemen pas in de volgende herfst. Dat zou ook een rol kunnen spelen bij de teruggang. De lijst vermeldt verder dat bij een recente speurtocht de soort niet is teruggevonden op de originele vindplaats van Wilson in Hubei.

Hoewel de plant gemakkelijk te kweken is en mensen die er een in hun tuin hebben daar bijna altijd zeer enthousiast over zijn, zie je hem maar weinig in tuinen en al helemaal zelden in het openbaar groen. Vanaf 1989 zijn er door mij en andere auteurs diverse artikelen aan gewijd in de vakbladen. De doorbraak laat toch nog altijd op zich wachten. De struiken worden groot, mogelijk bij ons meer dan 8 meter hoog. Daar staat echter tegenover dat ze, evenals *Hydrangea paniculata*, heel goed met snoei klein te houden zijn als lage struik of boompje. Ze hebben ook geen last van ziekten en plagen. Alleen op een zonnige standplaats kleuren de vruchtjes echt rood, anders blijven ze groen of roze.

In het Engelse taalgebied staat de plant bekend als Seven Sun Flower, afgeleid dus van het bloemhoofdje met toch maar zes bloemen. Als Nederlandse naam kom je Zevenzonenboom tegen. Weer zo'n Nederlandse naam waar ik niet vrolijk van word. □

Heptacodium miconioides, eind september vrijwel uitgebloeid

Foto: Koos Slob